

Activiteitenverslag van de stichting tot behoud
van Cultuurhistorische Buitenplaatsen
over het jaar 2016

Inleiding

De stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen is eigenaar van de Buitenplaats Berbice. Op de buitenplaats is de restauratie nog steeds in volle gang. In 2016 heeft de restauratie met name in het hoofdhuis plaats gevonden.

De vrijwilligers van Berbice hebben op vele fronten hun activiteiten uitgeoefend en geven daarmee de buitenplaats kleur.

In dit verslag wordt allereerst de voortgang van de restauratie beschreven en vervolgens verslag gedaan van de diverse werkzaamheden van de vrijwilligers.

De restauratie

In 2015 was de restauratie van de buitenkant van het hoofdhuis gereedgekomen. In 2016 is verder gewerkt aan de infrastructuur van het hoofdhuis: de cv installatie is volledig vernieuwd evenals de installaties voor gas water en elektriciteit. Bij de werkzaamheden in het huis zijn de complicaties en de keuzes ingewikkelder dan bij de restauratie van de buitenkant van het huis. Het proces is dan ook minder ver gevorderd als we begin 2016 hadden gehoopt. Aan het eind van het jaar was de cv installatie wel gereed maar waren er nog allerlei kinderziekten en onvolkomenheden, die eerst in 2017 zouden worden opgelost. Ook brandt overal in huis weer elektrisch licht, maar de installatie is nog niet klaar. Wel zijn we in de loop van 2016 begonnen aan de restauratie van de eerste verdieping. Die restauratie bestaat uit twee delen. Aan de noordzijde van het huis komt een luxe appartement bestemd voor de verhuur en aan de zuidzijde komen een aantal kamers voor de stichting. Het appartement beslaat circa 2/3 van de eerste verdieping en omvat het in de vijftiger jaren door Bas Begeer, de toenmalige directeur van de zilverfabriek, voor eigen gebruik ingerichte appartement.

Het appartement is in 2016 zo goed als gereed gekomen op enkele belangrijke details na zoals de vloer van de badkamer en de wc. Ook hier bleek het besluitvormingsproces voor kleuren, behang en andere inrichtingsaspecten gecompliceerd, omdat enerzijds de historische context moet worden behouden en anderzijds het comfort van een modern appartement gewenst is. Wij zijn van mening dat we daar goed in geslaagd zijn, maar eerst later in 2017 zal het appartement voor verhuur gereed zijn.

De kamers voor de stichting zijn nog maar voor een beperkt deel gereed gekomen.

De gerestaureerde portierswoning is vanaf april 2015 verhuurd aan een medewerker van Citizen Hotels, gevestigd in de voormalige Zilverfabriek.

In 2016 is van de Provincie een bijdrage ontvangen voor de bouw van een schuur op de plaats van het voormalige 17e eeuwse schuithuis aan het Nicolaespad. Ook hebben we vergunning aangevraagd voor de bouw van die schuur en voor een houthok voor het opbergen van het hakhout, tevens fietsenbergingen voor de portierswoning en het appartement. Beide vergunningen zijn inmiddels verleend.

Nu de restauratie van het hoofdhuis en de portierswoning uitwendig gereed is en de restauratie van het hoofdhuis inwendig een eind op streek is, hebben we besloten om de

begane grond van het hoofdhuis niet nu volledig te gaan restaureren maar in de huidige staat te consolideren. Eerst in latere jaren zullen we de restauratie van de begane grond ruimte voor ruimte gaan aanpakken. Wel zijn in 2016 de noodzakelijke restauratie van het plafond en wanden van de keuken en van de in slechte staat verkerende vloer van de studeerkamer aangepakt in het verlengde van de bouwkundige restauratie van de buitenkant en de eerste verdieping. We gaan het accent van de restauratie in 2017 verleggen naar de 17e eeuwse oranjerie. Door het klusteam is in de eerste jaren van deze decade het nodige reparatie en schilderwerk verricht aan de oranjerie, maar dit kon niet verhinderen dat de bouwkundige staat van de oranjerie behoorlijk is achteruit gegaan: een algehele restauratie blijkt noodzakelijk. In 2016 zijn we begonnen met het voorbereidende tekenwerk en het verwerven van fondsen. Van de Provincie Zuid-Holland kregen we de verzekering dat een aanvraag voor financiering van de restauratie van de oranjerie in het budget voor de erfgoedlijn Landgoederen van 2017 kon worden ingepast. Verdere voorbereiding waaronder de vergunningsaanvraag lopen nu.

Huisteam

Voor het huisteam was 2016 een bijzonder jaar. Burgy was 'in the house' en dat was te merken. Opeens waren er bruikbare stopcontacten en die waren hoog nodig om al het bouwstof te lijf te gaan. Vloeren gingen open, steigers werden geplaatst. Het huisteam kon als eerste aan de slag in de salon waar elke cm houtwerk werd schoongemaakt met wonder-sponsjes. Een wonder was het want het houtwerk is weer fris en het patin behouden. De keuken moest helemaal leeg voor de restauratie van de binten en de witjes. Het grootste compliment kwam kort nadat het huisteam dagen bezig was geweest met alles weer op zijn plaats zetten: een bezoeker, die de keuken kende van vroeger zei: "hier heeft de tijd stil gestaan, er is niets veranderd".

De Rijnlandroute

In januari 2016 is de beroepsprocedure tegen de aanleg van de Rijnlandroute afgerond. De provincie Zuid-Holland heeft nu de onherroepelijke vergunning om de Rijnlandroute aan te leggen. Dat betekent voor de buitenplaats dat de Provincie een 'recht van opstal' moet verwerven om de boortunnel onder de percelen van Berbice aan te leggen. De onderhandelingen daarover zijn al eerder gestart, maar hebben in 2016 materieel tot een overeenstemming geleid, die zeer waarschijnlijk in 2017 zal worden geformaliseerd.

Park

2016 was een beetje een tussenjaar. In 2015 was er veel stormschade en waren gezichtsbepalende monumentale bomen omgegaan. Eind 2016 moesten we voor een lange lijst bomen een kapvergunning aanvragen omdat ze door ziekte gevaarlijk waren geworden. De kap is in januari 2017 uitgevoerd.

Op de maandelijkse tuinzaterdagen hebben de vele vrijwilligers weer veel werk verzet. Een kleine greep: de oevers van de vijver zijn minder steil gemaakt en de grond is gebruikt om de

heuvel tussen vijver en Zilverfabriek op te hogen. Moet een uitzichtpunt worden! De grote compostberg bij de hoofdingang wordt elke maand verder afgegraven. Zorgvuldig zeven is van groot belang om een invasie van de Japanse duizendknoop te voorkomen. Er is natuurlijk ook eindeloos gezaagd, gekloofd en gehakt.

Nu het bos steeds meer park wordt neemt ook het onderhoud toe; daar zie je niets van tenzij je het een paar maanden nalaat. Enthousiaste reacties van wandelaars zijn een grote stimulans om dat vooral niet te doen.

In augustus is er een pilot onderzoek uitgevoerd in het kader van het project Kwaliteitsimpuls Zocherparken in de Landgoederenzone Zuid-Holland. De eerste uitslagen daarvan werden eind van het jaar bekend en zijn in 2017 verwerkt in een omvattende rapportage over de Zocher dynastie.

Rosarium

Ook in 2016 is er weer het nodige gedaan in de rozentuin door de enthousiaste vrijwilligers van het rozenteam. In 2016 is er elke maand (in de zomer meerdere malen per maand) in de rozentuin gewerkt en zijn de rozen zowel in het voorjaar en najaar door de vrijwilligers vakkundig gesnoeid. Er zijn in totaal 151 rozen geadopteerd, waarvan de meeste tijdens het goed bezochte 1^e lustrum van de Rozentea (25 juni) en de OMD (10 september). In 2016 is heel veel extra werk verzet in het rosarium. In het voorjaar zijn twee halfronde bedden ingeplant met elk 65 rozen, het ene bed met roomgele Peau Douce en het andere met zalmkleurige Just Joey. Daarnaast zijn er nog twee rechthoekige bedden gevuld met respectievelijk 93 helderrode Superstar rozen (voorjaar) en nog eens 81 Superstar rozen in het najaar (bed voor oranjerie). Een aantal dode rozen is vervangen door nieuwe. Voor een professioneel bewateringssysteem voor de rozentuin is in het najaar van 2016 deels subsidie verkregen van Het Fonds Nut Voorschoten.

Leifruit

In de loop van 2016 zijn er 2 nieuwe boompjes in de opkweekvakken verschenen. Allereerst een schenking van de Vrienden van Berbice. De "Vriendenappel" is daarmee de eerste leifruitappel van Berbice. Van de Tuinenstichting ontvingen wij een "Vijg op stam". Dat is een mooie aanvulling voor onze potplantencollectie. Einde 2016 verhuisden 7 perenboompjes naar de retranchementmuur. Het gaat om 3 soorten peren en de retranchementmuur krijgt steeds meer het karakter van een echte fruitmuur. In het eerste muurvak van de voorover hellende muur naast de oranjerie is de boom vervangen die moet uitgroeien tot een horizontale palmet. Het eerste exemplaar had niet de vitaliteit die daarvoor nodig is.

Boomgaard

Nieuw in het activiteitenverslag is 'de boomgaard'. Een schenking van 2 trouwe vrijwilligers maakte het mogelijk om een nieuwe hoogstamboomgaard te realiseren achter de oranjerie. Oeroude fruitrassen zijn er geplant. 14 bomen met vooral appels, peren en pruimen. Enkele namen: Syden Hemmetje, Jutte peer, Reine Claude Verte en Dubbele Boerenwitte.

Moestuin in 2016

Dit jaar is begonnen met het terugbrengen van de historische moestuin van Pieter de la Court van der Voort door een groep mensen vanuit de vaste vrijwilligersgroep. Er zijn bezoeken gebracht aan Hofwijck en het Muiderslot en de gesprekken met vrijwilligers en vakmensen daar hebben veel inspiratie opgeleverd. Daarnaast is literatuur onderzoek gedaan. Om in dit eerste jaar ervaring op te doen, is de strook langs de retranchementmuur "bouwrijp" gemaakt en beplant. Een rij bessenstruiken gaf de begrenzing aan. Er is getuinierd met een mengeling van groenten, kruiden en bloemen, zoals ook rond 1700. Het streven is in 2017 de tuin uit te breiden en ons meer te richten op historisch verantwoorde soorten. Er is meer leifruit aangeplant langs de muur en het geheel begint voor vrijwilligers en bezoekers al duidelijk aan te voelen als een stuk nutstuin, een onderdeel van de historische buitenplaats.

Klusteam

In 2016 heeft het klusteam naast diverse kleinere klussen, gewerkt aan de restauratie van een oude kast uit het hoofdhuis, die in het gerestaureerde appartement zal worden geplaatst. Het is een zeer grote kast, die incompleet werd aangeleverd, maar die in betere staat dan hij ooit was, is opgeleverd. Hieraan is ruim een half jaar gewerkt.

Ook is een nieuwe poort toegang gevend tot het perceel Beethovenlaan 100 gemaakt. De kurkwand van de kluis, aangebouwd aan het hoofdhuis, is opnieuw aangebracht.

Vrienden van Berbice

De vriendenclub van Berbice, eind 2015 opgericht met een bestuur gevormd door Jan Willem van Borselen, Wilbert van Erp, Gosse Offringa en Mirjam Ros, ging in 2016 echt van start. Doelen: het organiseren van kleinschalige culturele activiteiten en het inzamelen van geld om zaken aan te schaffen die 'passen bij Berbice en/of haar vroegere bewoners'. De vrienden van Berbice dragen aldus bij aan het terugbrengen van de oude glorie, hebben toegang tot de buitenplaats, krijgen een uitnodiging voor de exclusieve Rozentea eind juni en voorrang bij de kaartverkoop voor kleinschalige culturele evenementen.

In 2016 organiseerden de Vrienden van Berbice drie evenementen:

- 18 mei: Lezing over Ondernemerschap en Kunst rond de persoon van Carel Begeer, in samenwerking met Museum Voorschoten waar de lezing ook plaats vond;
- 3 juli: twee concerten, in samenwerking met MusiCultura;
- 28 augustus: twee toneelvoorstellingen, in samenwerking met het Plantsoentheater Leiden.

Zowel voor de concerten als de toneelvoorstellingen werd bewust gekozen voor twee sessies kort na elkaar, omdat alles en iedereen bij slecht weer in de Oranjerie moest passen. Dat

beperkt het aantal bezoekers en daarmee (helaas) ook de mogelijke inkomsten. Gelukkig waren de weergoden ons goed gezind en waren we uitverkocht. Al en al kunnen we met de bezoekers terugkijken op een zeer geslaagd eerste jaar. Het aantal Vrienden steeg gestaag gedurende 2016.

Communicatie en evenementen

Op onze website worden met grote regelmaat berichten en foto's geplaatst waardoor het algemene publiek op de hoogte blijft van veel wat er reilt en zeilt op de buitenplaats. Het is een vorm van gastvrijheid en openheid, die goed werkt. Via het bijbehorende info adres komen de vele verzoeken voor een rondleiding binnen, zo ook vragen die snel en duidelijk beantwoord kunnen worden. In de lokale pers zijn een aantal artikelen verschenen bij hoogtijdagen, en de twee belangrijkste Open Dagen werden dit jaar weer bezocht door grote aantallen bezoekers; Dag van het Kasteel, 650 bezoekers en Open Monumentendag 640 bezoekers. Op 5 mei vond daarnaast de Fietspoldertocht plaats waarbij c. 300 fietsers afstapten af voor een wandeling.

In het voorjaar genereerde de tentoonstelling Van Kempen en Begeer, Iconen van de Zilverfabriek in het museum Voorschoten, extra belangstelling voor de buitenplaats.

Contacten binnen de wereld van tuinen en historie werden nauwer aangehaald: zo vergaderde het Gilde van Tuinbazen een dag in de oranjerie en ontvingen we "de burens", de vrijwilligers die werken op Beresteyn. In juni kwam de Nederlandse Tuinen Stichting op bezoek en die dag met lunch, lezingen en rondleidingen werd zeer gewaardeerd. In oktober bezochten 60 actieve leden van Oud Leiden Berbice en in november exposeerden twee leden van de Voorschotense Kunstkring in de oranjerie. De jaarlijkse Rozentea werd voor de vijfde keer gehouden, het eerste lustrum dus! Van mei tot en met oktober vonden ontvangsten en rondleidingen plaats die getuigen van Berbice's eigen signatuur en zoals altijd gedragen werden door haar vrijwilligers.

Financiën

In 2016 heeft de stichting een bedrag van ca. € 470.000 geïnvesteerd in de restauratie. Dat bedrag is voor € 192.000 gefinancierd uit een provinciale subsidie. De rest is gefinancierd door de stichting uit eigen middelen.

Afgezien van de kosten van de restauratie, laat de exploitatie van de buitenplaats in 2016 een positief resultaat zien.

Toekomst/Vooruitzichten

In 2017 zal de restauratie van de eerste verdieping worden afgerond en het appartement kunnen worden verhuurd. In de loop van 2017 zullen de bouw van de schuur/het voormalige schuithuis en het houthok worden gerealiseerd en zal een aanvang worden gemaakt met de restauratie van de oranjerie. In het jaar 2018 zal de restauratie van de oranjerie worden afgerond en zal begonnen worden met het herstel van het park in de stijl van de aanlegger J.D. Zocher sr. Met herstel van het park zal een aantal jaren gemoed zijn. Ook de

toegangspoorten van de buitenplaats staan voor 2018 op het programma. Aan de tuinmuren aan de NO en ZW zijde van het rosarium zal in latere jaren gewerkt gaan worden.

De normale exploitatie van de buitenplaats zal met de inkomsten uit vermogen en de verhuur van de portierswoning en het appartement aangevuld met inkomsten uit activiteiten en evenementen een sluitend resultaat laten zien, waarbij in voldoende mate wordt gereserveerd voor het onderhoud van de gebouwen en het park.

Slotpassage

Het bestuur van de stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen is er verheugd over dat het in de afgelopen jaren mogelijk is geweest belangrijke voortgang te boeken met de restauratie en hoopt dat in de komende jaren af te ronden.

De buitenplaats Berbice mag zich in een voortdurende toename van de belangstelling van de plaatselijke en regionale omgeving verheugen. Wij zijn onze vrijwilligers erkentelijk voor hun inspanningen, die dit alles mogelijk maken.

Het bestuur